

BEGROTING VAN EEN VETWEIDERIJBEDRIJF
VAN 30 HA OP KOMGROND

Rapport No.276

Afdeling Bedrijfseconomisch Onderzoek
in de Landbouw

1317

491650

	INHOUDSOPGAVE	blz.
WOORD VOORAF		4
HOOFDSTUK I.	A. Inleiding	5
	B. Samenvattingen	5
HOOFDSTUK II	Tuelling op de diverse posten	7
	(1) Omzet en aanwas weidevee	7
	a. De groei in gewicht per dier per dag	7
	b. 1. Het algemene prijsbeloop	10
	2. De seizoensfluctuatie	10
	3. Berekening van de gemiddelde verkoopprijs per kg	12
	4. Berekening van het prijsverlies als gevolg van de seizoenschommeling	14
	5. De invloed van de groei in kwaliteit en de vetweiderspremie	15
	(2) Opbrengst eieren	17
	(3) Omzet en aanwas pluimvee	17
	(5)-(15) Directe kosten	18
	(16)-(20) Indirecte kosten	19
	(21)-(22) De arbeid	21
	(23)-(25) Netto-overschot, bedrijfsleidersvergoeding, bruto-pachtwaarde	22

INHOUD VAN TABELLEN EN GRAFIEKEN

blz.

A. Tabellen

No.1	Opbrengsten en kosten voor een vetweiderijbedrijf van 30 ha cultuurgrond	6
No.2	Aan- en verkoop maanden van het weidevee	7
No.3	De gewogen verkoopprijs van slachtkoeien AA-kwaliteit in gld per kg geslacht gewicht	12
No.4	Samenstelling van de veestapel en gewogen gemiddelde prijs	13
No.5	De gewogen prijs van slachtkoeien AA-kwaliteit in gld. per kg geslacht gewicht ten tijde van de aankopen	14
No.6	De arbeidsbehoefte	21

B. Grafieken

No.1	Prijsverloop slachtvee in gld/kg geslacht gewicht over 1952-1955(gemiddelde maand-prijzen).	11
No.2	Prijsverloop van dieren, bestemd voor vetweiderij (mesterij)	23
No.3	Marktprijzen van rundvee(slachtvee geslacht gewicht)	24
No.4	Prijsafwijking in procenten van de gemiddelde maand-prijs (1952-1955)	16

WOORD VOORAF

Uit het onderzoek, zoals het L.E.I. dat tot nu toe verricht heeft op verzoek van de Stichting tot Ontwikkeling van Komgronden-gebieden, is gebleken, dat de gemengde bedrijven van omstreeks 10 ha, die op komkleigrond nieuw gesticht zijn, voor, zeer hoge lasten geplaatst worden in verhouding tot het opbrengend vermogen van de grond.

Eveneens kwam uit het onderzoek naar voren, dat een akkerbouwbedrijf van 30 ha niet renderend op komklei is te voeren.

In dit rapport zijn de kosten en opbrengsten van een geheel andersoortig bedrijf begroot.

In aansluiting aan wat vanouds zeer veel in de rivierkleigebieden is aangetroffen, nl. het vetweiden van rundvee, is een opstelling gemaakt voor een vetweiderijbedrijf van 30 ha op komkleigrasland.

Voor goed begrip wordt vermeld, dat het bedrijf synthetisch is opgebouwd. Directe aansluiting bij de praktijk was niet wel mogelijk wegens het ontbreken van voldoende betrouwbare gegevens. Dit houdt tevens in, dat met de interpretatie enige voorzichtigheid in acht dient te worden genomen.

Ondanks dit feit meen ik, dat met de onderhavige studie een bijdrage is geleverd voor de kennis omtrent de vleesproduktie in het algemeen en voor de problemen, die liggen in de komgrondengebieden, in het bijzonder.

Het rapport werd samengesteld op de afdeling Bedrijfseconomisch Onderzoek in de Landbouw door Ir. K.C. Kolhoop. Ook bij dit rapport werd zeer nauw samengewerkt met het Rijkslandbouwconsulentschap te Tiel, in het bijzonder met de heer E.C. van Kraaikamp.

Het rapport is in concept-vorm onderwerp van discussie geweest in het Bestuur van de Stichting tot Ontwikkeling van Komgronden-gebieden en in de Werkgroep Bedrijfseconomisch Onderzoek Komgronden.

In beide gevallen kon men zich in het algemeen met de inhoud van het rapport verenigen.

DE DIRECTEUR,

(Dr. J. Horring)

's-Gravenhage, juni 1957

HOOFDSTUK I

A. Inleiding

In het kader van het onderzoek ten behoeve van de komgronden is nagegaan, of en in hoeverre door uitoefening van de vetweiderij de uitkomsten van de landbouwbedrijven gunstig zouden kunnen zijn.

In deze nota is één mogelijkheid onder ogen gezien. Aangenomen is, dat bij een bedrijfsgrootte van 30 ha uitsluitend wordt vet geweid, terwijl als aanvulling slechts 200 kippen in het bedrijfsplan zijn opgenomen.

Op dit plan zijn talrijke variaties mogelijk. Zo zou het mogelijk zijn schapen op dit bedrijf in te voeren, jongvee i.p.v. magere koeien te weiden, naast de vetweiderij te melken (in verscheidene verhoudingen), de kippen te vervangen door varkens enz. Hier is echter een extreem bedrijfstype gekozen om na te gaan of er kansen liggen voor de vetweiderij.

Bij de begroting van een vetweiderijbedrijf is een moeilijkheid, dat er over de vetweiderij weinig, in cijfers weergegeven, bekend is. Er is een aantal lastig te meten factoren, dat mede de rentabiliteit bepaalt. Deze factoren zijn:

1. de groei in kg per dier per dag;
2. het aantal weidedagen per dier;
3. de groei in kwaliteit;
4. de seizoenschommeling in het prijsverloop;
5. de door de vetweider te betalen premie aan de verkoper van een voor de weiderij bestemd dier boven de slachtwaarde;
6. het prijsverloop op langere termijn.

Aan deze factoren wordt in de nota aandacht geschonken.

Bij de berekeningen is voor de vee- en vleesprijzen uitgegaan van het prijspeil over de jaren 1952-1955 en over het jaar 1955/56 voor de overige prijzen.

B. Samenvatting

Begroot zijn de kosten en opbrengsten voor een bedrijf van 30 ha cultuurgrond op komgrond, dat geheel in grasland ligt en waar geen melkkoeien, doch uitsluitend weidekoeien worden aangehouden, terwijl 200

kippen zijn ingeschakeld ter aanvulling van de arbeidsbehoefte. In tabel 1 is de cijferopstelling weergegeven. Het resultaat is gunstig. Er is een netto-overschot van f.157,- per ha cultuurgrond, terwijl op dit bedrijf geen vreemde arbeidskrachten nodig zijn.

Tabel 1

OPBRENGSTEN EN KOSTEN VOOR EEN VETWEIDERLIJKBEDRIJF
VAN 30 HA CULTUURGROND

Opbrengsten	
(1) Omzet en aanwas weidevee	f.20.407,-
(2) Eieren 200 x 200 x f.0,13	" 5.200,-
(3) Omzet en aanwas pluimvee	" 376,-
(4) Totale bruto-opbrengst	f.25.983,-
Kosten a. Directe kosten	
(5) Grasland-bemestingskosten 30 x 28,90	f. 867,-
(6) Rente over (5)	" 17,-
(7) Voederkosten weidevee	" 250,-
(8) Sterfterisico weidevee	" 382,-
(9) Veeartskosten weidevee	" 123,-
(10) Rente weidevee en rente over (7), (8) en (9)	" 773,-
(11) Aan- en verkoopkosten weidevee	" 2.700,-
(12) Voederkosten pluimvee	" 4.254,-
(13) Veeartskosten pluimvee	" 10,-
(14) Rente pluimvee	" 48,-
	f. 9.424,-
	f.16.559,-
b. Indirecte kosten	
(16) Kosten voor grond en gebouwen	f. 5.121,-
(17) Kosten voor werktuigen en gereedschappen	" 600,-
(18) Paardekosten (excl. grasland en hooi)	" 257,-
(19) Diverse kosten (incl. autokosten)	" 1.460,-
(20)	f. 7.438,-
(21) Arbeidsinkomen	f. 9.121,-
(22) Berekend loon voor de boer	f. 4.400,-
(23) Netto-overschot	f. 4.721,-
(24) Bedrijfsleidersvergoeding	f. 1.790,-
(25) Bruto-pachtwaarde (16) + (23) - (24)	f. 8.052,-

HOOFDSTUK II
TOELICHTING OP DE DIVERSE POSTEN ¹⁾

(1) Omzet en aanwas weidevee

a. De groei in gewicht per dier per dag

Op het bedrijf worden gedurende het zomerhalfjaar 90 stuks vee vet geweid. 's Winters worden geen dieren aangehouden. De aan- en verkoopmaanden liggen als in tabel 2 is aangegeven (opgesteld door de Rijkslandbouwvoorlichtingsdienst te Tiel).

Tabel 2

AAN- EN VERKOOPMAANDEN VAN HET WEIDEVEE

(aantallen stuks weidevee)

	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.
Aankopen	10	50	15	5	10			
Verkopen			5	20	25	15	15	10
Gem. per maand aanwezig	5	35	65	62	47	32	17	5

De veebezetting is als volgt te benaderen. De periode, die de dieren op het bedrijf zijn, is 100 dagen. Weidedagen zijn er dus 9000, vermeerderd met 365 - 160 (stalperiode) voor het paard, dat wordt gehouden, of totaal 9205. Dit betekent, 307 weidedagen per ha. De weideperiode wordt gesteld op 205 dagen, zodat de veedichtheid 1,5 bedraagt gedurende het weideseizoen (in totaal worden 3 dieren in een weideseizoen per ha vet geweid).

Volgens Leignes Bakhoven ²⁾ kan men, gedurende 2-3 maanden, uit 12-13 kg droge stof een gemiddelde gewichtstoename van 1 kg verkrijgen. (In het begin van de mestperiode met 7,5 kg, aan het einde 20 of meer kg droge stof.)

Volgens "Bedrijfseconomische Mededeling no. 4" van het L.E.I. ³⁾ liep de totale netto-zetmeelwaardeproduktie van grasland in de verschillende gebieden uiteen van 2318 - 3367 kg in 1947 en van 3190 - 4172 kg in 1949. Hier wordt 2500 kg netto-zetmeelwaarde mogelijk geacht; hierin is de minder goede aard van komkleigrasland verwerkt.

1) De tussen haakjes geplaatste cijfers in de marge verwijzen naar de de overeenkomstige regel van tabel 1.

2) Ir. H.G.A. Leignes Bakhoven: "Veevoeding" blz. 234.

3) B.E.M. No. 4, Ir.H. Dijkstra: "De zetmeelwaardeproduktie van het grasland", L.E.I., blz. 7 e.a.

2500 kg zetmeelwaarde komt volgens de voedernormen ¹⁾ overeen met 22,5 ton gras (goede weide); hierin komt 4500 kg droge stof voor. Wanneer wij dus 3 dieren per ha weiden betekent dit 1500 kg droge stof en 830 kg Z.W. per dier of 15 kg droge stof en 8,3 kg Z.W. per dag.

De voedernorm ¹⁾ voor volwassen droogstaand mestvee is 12-15 kg droge stof en 6,5 kg Z.W. bij een gewicht van 500 kg bij het begin der mestperiode.

Hieruit blijkt, dat per ha 3 koeien elk gedurende 100 dagen 100 kg kunnen groeien zonder bijvoeding. Dit stemt overeen met de inzichten van de R.L.V.D. in Tiel.

Voor niet-volwassen dieren als vaarzen en jonge ossen ligt de voederbehoefte, hoewel niet in verhouding tot het lichaamsgewicht, lager.

In het rapport no. 71 van het L.E.I. is weergegeven de rentabiliteit van het vetweiden in 1946. Het verzamelde materiaal had betrekking op een 19-tal bedrijven, waarvan 9 op zware kleigronden en 6 op lichtere gronden gelegen waren. Het aantal dieren bedroeg 180. Hiernaast werd - ter toetsing van dit, door enquête verkregen materiaal - gebruik gemaakt van de resultaten van de weidecontracten uit enige oorlogsjaren. Het bleek, dat de groei in beide gevallen goed overeenstemde, nl. 94 kg in 134, resp. 138 weidedagen. Dit betekent een groei van 0,7 resp. 0,68 kg per weidedag.

Waar hier het doel is te geraken tot een juist inzicht ten aanzien van de rentabiliteit van de vetweiderij op een bedrijf van 30 ha komkleigrasland, dienen wij ons af te vragen, of de in rapport no. 71 weergegeven cijfers voor ons doel bruikbaar zijn. Met de volgende factoren moet rekening worden gehouden:

- a. in 1946 werkte de oorlog nog na. Aangenomen kan worden, dat de bemestingstoestand toen zeer matig was;
- b. de cijfers zijn verkregen door een enquête. Geven de 19 bedrijven met 180 dieren een juist beeld? Of hebben de weiders onjuiste gewichten opgegeven?

1) "Voedernormen en voederwaarde der voedermiddelen", 1955, uitgave van het Centraal Veevoederbureau in Nederland.

Zijn ook de cijfers van de weidecontracten uit de oorlogs-
jaren voldoende te vertrouwen?

- c. de lichte zandgronden zijn meegeteld bij het bepalen van de gemiddelde groei. Voor komkleigrasland in verbeterde toestand is dus de gemiddelde groei niet zonder meer over te nemen;
- d. er zijn aanwijzingen, dat met het vergroten van het aantal weidedagen per dier de gemiddelde groei per dag kleiner wordt;
- e. het bedrijf van 30 ha op komklei is een zuiver vetweiderijbedrijf. De bedrijven uit rapport no. 71 waren dit niet; was derhalve op deze bedrijven de vakbekwaamheid wel zo, als die door ons voor een vetweider als voorwaarde wordt gesteld?
- f. op de kleigronden is volgens rapport no. 71 in hoofdzaak geweid met een FH-veeslag. Dit is volgens de praktijk minder geschikt voor de weiderij dan het MRY-veeslag.

Deze punten geven o.i. een duidelijke aanwijzing, dat een groei van 0,70 kg per dag voor de vetweiderij op komkleigrasland op een groot bedrijf bij een lage veebezetting te laag is.

Uit een proef, genomen op een perceel komkleigrasland in de ruilverkaveling Maas en Waal-West in het jaar 1955 bleek, dat bij een gemiddeld aantal weidedagen van 100 een groei van 100 kg bereikbaar is.

De gewichtstoename van 100 kg per rund is niet geheel een toename van vlees en vet, doch ook van huid, beenderstelsel e.d. Bij volwassen dieren zijn het beenderstelsel, de huid e.a. reeds gevormd, zodat, om van de bruto-gewichtstoename tot de netto-gewichtstoename te komen, een gering percentage dient te worden afgetrokken. Hiervoor wordt 5% in rekening gebracht. Er blijft dus een netto-gewichtstoename van 95 kg per dier. In totaal wordt dus een vlees- en vetproduktie van $90 \times 95 = 8550$ kg verwezenlijkt.

Om de bruto-geldopbrengst te vinden, moet deze produktie worden vermenigvuldigd met de gemiddelde prijs ten tijde van de afzet.

b 1 Het algemene prijsbeloop

In een interne studie heeft Dijkstra ¹⁾ aangetoond, dat de vleesprijzen de sterke neiging vertonen in evenwicht te blijven met de algemene economische ontwikkeling. Hij trekt deze conclusie uit vergelijking van de indexcijfers van de groothandelsprijzen met de vleesprijzen over de periode van 1924-1955 en stelt, dat wij erop mogen rekenen, dat het samengaan van beide indexcijfers in de toekomst zo zal blijven.

b 2 De seizoensfluctuatie

Gebleken is, dat over het jaar een duidelijke prijsbeweging valt te constateren. In het voorjaar zijn de vee prijzen hoog, in het najaar laag. En deze prijsschommeling geldt zowel voor slachtvee als voor vee, bestemd voor vetweiderij of mesterij ²⁾.

In nota no. 80 van het L.E.I. (1951) is uiteengezet, dat de seizoenschommeling in de prijzen van slachtkoeien aldus ligt: aan het einde van de stalperiode in maart en vlak voor de stalperiode in november zijn de prijzen het laagst en gedurende de zomermaanden het hoogst. Als reden hiervoor werd genoemd de schommeling in de aanvoer van slachtkoeien. Voor de drie kwaliteiten, die werden onderscheiden, bedroeg het verschil tussen hoogste en laagste prijs resp. 5,3% (1e kwaliteit), 7,3% (2e kwaliteit) en 9,5% (3e kwaliteit). Deze cijfers hebben betrekking op de jaren 1923 tot en met 1940.

Dit betekent, dat een in het voorjaar gekocht dier, indien het niet in gewicht en kwaliteit zou veranderen, in het najaar bij verkoop een lagere prijs zou opbrengen dan ervoor was betaald. Dit prijsverlies moet dus in mindering worden gebracht op de geldelijke opbrengst uit de aanwas.

Buiten de seizoenschommeling blijkt er gedurende de jaren 1952, 1953, 1954 en 1955 geen duidelijke trend in het prijsverloop te constateren ³⁾. Hierom leek het niet onjuist, gemiddelde maandprijzen voor de diverse kwaliteiten slachtvee te becijferen.

1) Ir. H. Dijkstra, Interne nota no. AA 043, L.E.I., 1956.

2) Zie grafiek 2 en 3, opgesteld aan de hand van gegevens van het L.E.I.

3) Grafieken 2 en 3.

In grafiek 1 zijn deze cijfers opgenomen.

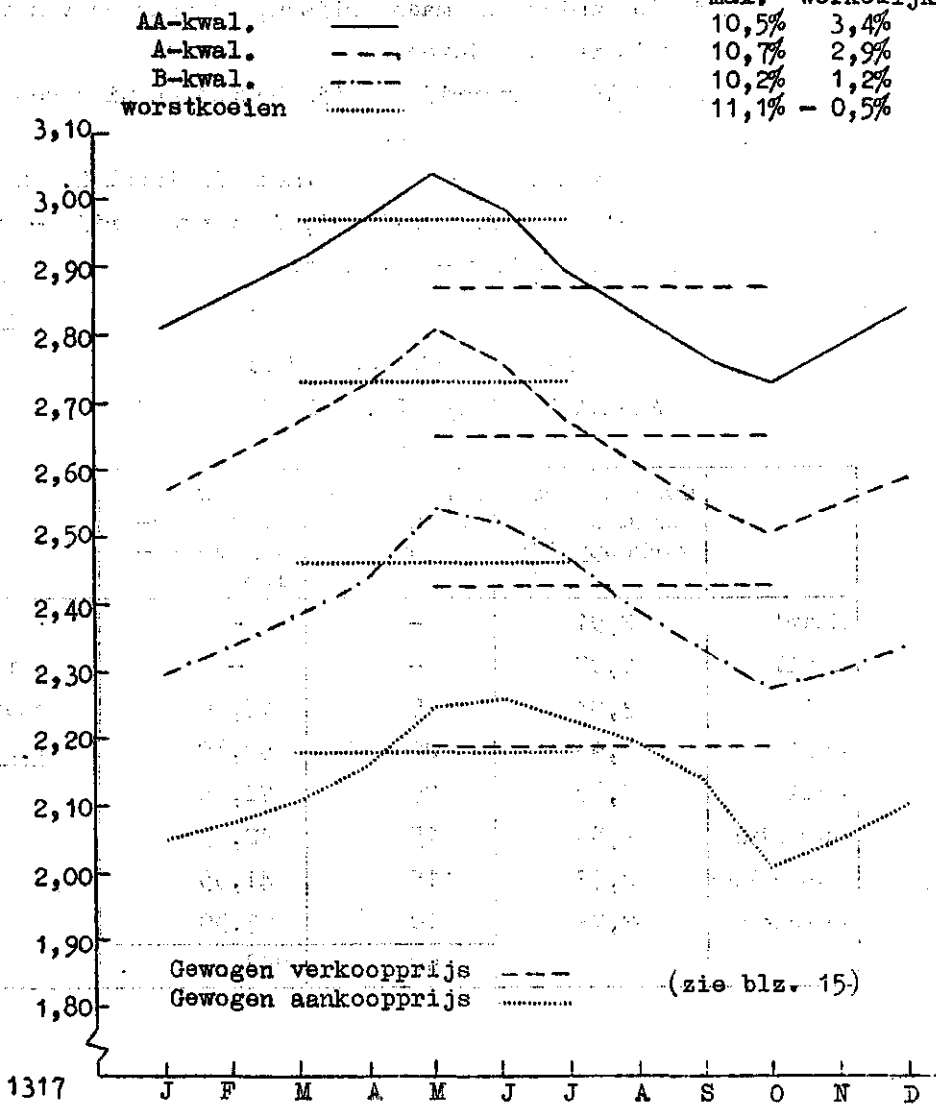
Uit deze grafiek blijkt, dat de seizoenschommeling in het prijsverloop van slachtvee dezelfde aard heeft als in nota No.80 werd gesignaleerd. Hoge prijzen in het voorjaar met de top in mei en lage prijzen in het najaar met het dal in oktober.

Grafiek 1

PRIJSVERLOOP SLACHTVEE IN GLD/KG GESL. GEW:

over 1952-1955

Prijsverlies	
max.	werkelijk
10,5%	3,4%
10,7%	2,9%
10,2%	1,2%
11,1%	0,5%

1317

(zie blz. 15)

Het vroeger gesignaleerde dal in maart kwam in deze vier jaren niet voor. Het verschil tussen hoogste en laagste prijs liep voor de verschillende kwaliteiten niet zo zeer uiteen als in nota no. 80 werd becijferd. Voor de vier hier onderscheiden kwaliteiten was dit verschil resp. 10,5% (AA), 10,7% (A), 10,2% (B) en 11,1% (worstkwaliteit).

b 3 Berekening van de gemiddelde verkoopprijs per kg

Ten einde nu de gemiddelde afzetprijs te vinden, moeten bekend zijn de gemiddelde maandprijzen, de maanden van verkoop en de kwaliteit van de dieren.

De gemiddelde maandprijzen zijn bekend en uitgezet in grafiek 1.

De maanden van verkoop zijn vermeld in tabel 2. In tabel 3 is, als voorbeeld voor AA-kwaliteit, de verkoopprijs - gewogen naar de maanden van afzet - berekend.

Tabel 3

DE GEWOGEN VERKOOPPRIJS VAN SLACHTKOELLEN
AA-KWALITEIT IN GLD, PER KG GESLACHT
GEWICHT

	Over 4 jaren gemiddelde verkoopprijs	Aantal ver- kochte dieren	Produkt v/d twee voor- gaande ko- lommen	
Maart	2,91	-	-	De gewogen verkoopprijs bedraagt dus $\frac{f.258,55}{90} = f.2,87$
April	2,97	-	-	
Mei	3,04	5	15,20	
Juni	2,99	20	59,80	
Juli	2,89	25	72,25	
Augustus	2,83	15	42,45	
September	2,77	15	41,55	
Oktober	2,73	10	27,30	
		90	258,55	

Indien alle dieren bij verkoop in de AA-klasse zouden vallen zou de verkoopprijs voor alle vee dus f.2,87 per kg bedragen. Daar dit niet te verwachten is, zijn op dezelfde wijze de verkoopprijzen voor de andere kwaliteiten berekend.

De verkoopprijs per kg geslacht gewicht blijkt voor de overige kwaliteiten te bedragen: voor 2e kwaliteit (A): f.2,65, voor 3e kwaliteit (B): f.2,43 en voor 4e kwaliteit (worstkoeien): f.2,19.

Wanneer nu de verhouding bekend is, waarin de verschillende soorten voorkomen, is de totaal gemiddelde afzetprijs bekend. In tabel 4 zijn de cijfers voor enige mogelijkheden aangegeven:

Tabel 4
SAMENSTELLING VAN DE VEESTAPEL EN GEWOGEN GEMIDDELDE
PRIJS

Mogelijkheid nr.	Percentage dieren v/d totale veestapel				Gem. prijs
	AA	A	B	Worstk.	
1	10	20	30	40	2,42
2	20	20	30	30	2,49
3	20	30	30	20	2,54
4	20	40	30	10	2,58
5	20	50	20	10	<u>2,60</u>
6	30	40	20	10	2,63
7	40	30	20	10	2,65

Aangezien het rivierengebied een streek is, waar van oudsher veel wordt geweid en daar op een in de vetweiderij gespecialiseerd bedrijf een goede bedrijfsleiding mag worden verwacht, is hier de 5e mogelijkheid aangehouden, waarbij een gemiddelde prijs van f.2,60 is becijferd. De totale opbrengst van het weidevee wordt zo $90 \times 95 \times f.2,60 = f.22.230,-$.

De samenstelling met 10% worstkoeien lijkt veel, temeer omdat een dier, dat niet wil groeien, na enige weken al behoort te verdwijnen. Deze ongunstige voorstelling is echter gekozen ter compensatie van andere mogelijke tegenvallers.

b 4 Berekening van het prijsverlies als gevolg van de seizoenschommeling

Op dit bedrag moet nu nog in mindering worden gebracht het prijsverlies als gevolg van de seizoenschommeling in de prijs. Hiervoor zijn nodig de gemiddelde aankoopprijs en het gemiddelde percentage van het prijsverlies.

De over de jaren 1952-1955 gemiddelde aankoopprijs van guste koeien tot 3 jaar bedroeg f.1,44 en van guste koeien van 3 jaar en ouder f.1,35 per kg levend gewicht. Bij een gewicht van 500 kg is de prijs per dier dus resp. f.720,- of f.675,-. Daarnaast worden ook jongere dieren aangekocht tegen lagere prijs. Om het prijsverlies niet te laag te schatten, is hier een gemiddelde aankoopprijs per dier aangehouden van f.675,-.

Het procentuele prijsverlies bij de aan- en verkoopmaanden, die in tabel 2 zijn aangenomen, is voor de verschillende categorieën berekend. Voor AA-dieren lag over de jaren 1952-1955 de afzetprijs bij een afzet volgens tabel 2 op f.2,87 (zie ook tabel 3). In tabel 5 is berekend de gemiddelde prijs ten tijde van de aankopen voor dieren van AA-kwaliteit.

Tabel 5

DE GEWOGEN PRIJS VAN SLACHTKOEIEN AA-KWALITEIT IN GLD. PER
KG GESLACHT GEWICHT TEN TIJDE VAN
DE AANKOPEN

	Over 4 jaren gemiddelde prijs	Aantal gekoch- te dieren	Produkt v/d twee voor- gaande kolommen.	
Maart	2,91	10	29,10	De gewogen prijs ten tijde van de aankopen was dus $\frac{f.267,05}{90} = f.2,97$
April	2,97	50	148,50	
Mei	3,04	15	45,60	
Juni	2,99	5	14,95	
Juli	2,89	10	28,90	
Augustus	2,83	-	-	
September	2,77	-	-	
Oktober	2,73	-	-	
		90	267,05	

Het prijsverlies voor deze categorie slachtkoeien was dus 10 cts. per kg of 3,4%. Op analoge wijze berekend, bedroeg het prijsverlies voor A-dieren 2,9%, voor B-dieren 1,2% en voor worstkoeien - 0,5%.

In grafiek 1 zijn de prijzen ten tijde van de aankoop (.....) en van de verkoop (-----) weergegeven.

Nemen wij de aankoopprijs als basis voor deze redenering dan is het prijsverlies voor guste koeien tot 3 jaar 2,1% en voor guste koeien van 3 jaar en ouder 3,0%.

Ook hier nemen wij een marge naar de veilige kant en stellen het gemiddelde prijsverlies op 3%.

Het totale prijsverlies wordt nu $\frac{3}{100} \times 90 \times f.675,- = f.1823,-$.

Hier is weergegeven het verloop van de prijzen over een viertal jaren. In één jaar kan de prijsbeweging hiervan belangrijk afwijken. Zo zullen extra-gunstige en extra-ongunstige jaren voorkomen. Bij een normaal prijsverloop geldt echter de hierboven opgezette becijfering.

b 5 De invloed van de groei in kwaliteit en de vetweiderspremie

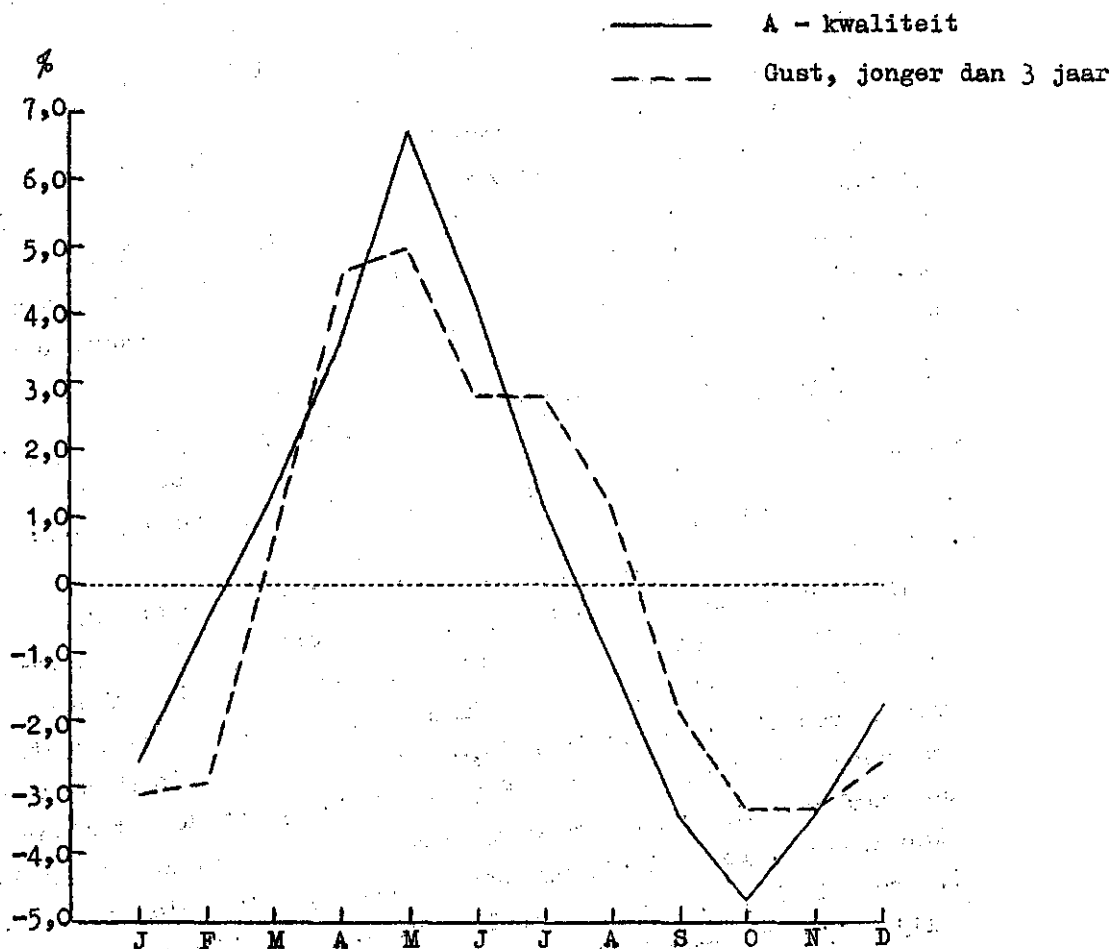
Bij de bepaling van de winstgevendheid spelen voorts enige factoren een rol, die eveneens moeilijk juist zijn te schatten:

1. de verbetering van de kwaliteit;
2. de premie, die de vetweider bereid is te betalen voor een magere koe boven de slachtwaarde. In rapport no. 71 is aangenomen, dat de kwaliteit zal stijgen van de toenmalige klasse C 3 naar het gemiddelde van de klassen AA en A. Voor de hoogte van de vetweiderspremie is f.25,- aangehouden. Wat is nu de aard van deze vetweiderspremie? Dit is een bedrag, dat de vetweider op grond van zijn winstverwachting bereid is te betalen boven de slachtwaarde. Deze winstverwachting stoelt op drie elementen, t.w.
  1. groei in kg, 2. groei in kwaliteit, 3. het prijsverloop bij gelijkblijvende kwaliteit. Het prijsverloop heeft de vetweider als gegeven te aanvaarden. De groei in kwaliteit en in gewicht zal de vakbekwame vetweider echter weten te schatten en juist hiervoor zal

hij bereid zijn een premie te betalen. Uit onderzoek bleek overigens, dat de seizoenfluctuatie in de prijs van dieren, bestemd voor de vetweiderij en van slachtvee elkaar zo goed als overlappen (zie grafiek 4).

Grafiek 4

PRIJSAFWIJKING IN PROCENTEN VAN DE GEMIDDELTE MAANDPRIJS
(1952 - 1955)

Niet slechts de absolute grootten van de verschillen stemmen goed overeen, doch ook over de maanden gezien is geen noemenswaardig verschil te constateren. Dat het weidevee eerder de top van de voorjaarsprijs zou bereiken dan het slachtvee (op grond van de gedachte, dat de vetweiders op de hoge voorjaarsprijs van slachtvee anticiperen), blijkt niet.

De premie heeft dus betrekking op de verwachte groei in gewicht en in kwaliteit. De groei in gewicht nu is in cijfers uitgedrukt, die in kwaliteit niet.

Aangenomen is, dat de toename in kwaliteit voor het grootste deel door de vetweiderspremie wordt geabsorbeerd en dat de groei in kg niet wordt belast met deze premie. Wanneer nu gesteld wordt, dat de toename in kwaliteit groter zal zijn dan de premie, dan wijzen wij op de vrij hoge groei per dag en de wens de vetweiderij niet te gunstig voor te stellen.

De gedachte, die ten grondslag ligt aan het verwaarlozen van de groei in kwaliteit en de vetweiderspremie en het stellen van de groei op 1 kg per dag, is dus, dat de door deze handelwijze ontstane fouten elkaar zullen compenseren.

De totale post omzet en aanwas weidevee wordt nu $90 \times 95 \times f.2,60 - f.1823,- = f.20.407,-$.

- (2) Op het bedrijf worden 200 leghennen aangehouden. De gemiddelde eiproduktie is, als in rapport no. 246, gesteld op 200 eieren per dier per jaar, de eierprijs op gemiddeld 13 cts. De opbrengst aan eiergeld wordt zo f.5200,-.
- (3) De post omzet en aanwas is op gelijke wijze benaderd als in rapport no. 246. Aangekocht worden 230 kuikens voor f.254,-, verkocht worden 180 hennen voor f.630,-. De post omzet en aanwas bedraagt dus f.376,-.
- (4) De totale bruto-opbrengst is f.25.983,-.

Directe kosten

- (5) Gehooid wordt 1 ha, wat overeenkomt met 3,3% van het grasland. De opbrengst van 3500 kg hooi van matige kwaliteit is in hoofdzaak bestemd voor het paard, dat wordt aangehouden. In de stalperiode van 160 dagen is hiervoor nodig $160 \times 14 \text{ kg} = 2240 \text{ kg}$. De rest (1260 kg) kan worden gebruikt wanneer de boer juist vóór de weideperiode enige dieren heeft aangekocht of bij ziekte van een dier in de weideperiode. Deze voorraad is toereikend voor + 60 staldagen.
- Gezien de zeer matige veebezetting en de geringe te maaien oppervlakte kan met een zeer lage kunstmestgift worden volstaan naast de natuurlijke bemesting door het weidevee. Gegeven wordt 20 kg zuivere N en 10 kg zuivere P_2O_5 en K_2O . Bij prijzen van resp. f.19,-, f.6,50 en f.13,45 komt dit overeen met f.28,90 per ha. De totale bemestingspost wordt zo f.867,-.
- (6) Over de bemestingskosten wordt 4% rente berekend over een half jaar. Zo komt men tot een bedrag van f.17,-.
- (7) Voederkosten weidevee. Hier is een bedrag van f.250,- opgenomen voor bijkomende voederkosten. Voor dit bedrag kan f.750,- krachtvoer met 20% eiwit worden aangekocht. Het is, als het overschot hooi, bestemd voor stalvoeding van enige dieren net vóór de weideperiode of van zieke dieren in de weideperiode.
- (8) De gemiddelde inventariswaarde van het weidevee is gesteld op f.69.750,- gedurende 100 dagen. Bij een risico van 2% per jaar worden de kosten in totaal f.382,-.
- (9) Voor veeartskosten is gerekend met f.5,- per dier per jaar. De veeartspost wordt zo $90 \times \frac{100}{365} \times f.5,- = f.123,-$.
- (10) De post rente over de inventariswaarde van het weidevee en de posten (7), (8) en (9) wordt $4\% \times \frac{100}{365} \times f.(69.750 + 250 + 382 + 123) = f.773,-$.

- (11) Voor aan- en verkoopkosten is per dier gemiddeld in rekening gebracht f.30,-. In dit bedrag zijn begrepen commissie-, vracht- en marktkosten. In totaal wordt dit f.2700,-.
- (12), (13) en (14). De kosten voor de pluimveesector zijn direct ontleend aan rapport no. 246. Gerekend wordt met f.4254,- voederkosten (200 x 45 kg à f.35,25 (hennen) + 220 x 12 kg à f.41,- (kuikens)), f.10,- veeartskosten en f.48,- rente.
- (15) De totale directe kosten bedragen nu f.9424,-.

Indirecte kosten

- (16) De kosten voor grond en gebouwen zijn als volgt opgebouwd. De bedrijfsgrootte is gesteld op 30 ha cultuurgrond; voor erf, wegen en sloten wordt 5% berekend, zodat de totale kadastrale maat wordt: 31,50 ha. Aan pacht is in rekening gebracht f.110,- per ha, vermeerderd met ruilverkavelingskosten van f.35,- per ha (5% van f.700,-). Dit is het volgen van de praktijk. Beter ware het echter, slechts rente over het geïnvesteerde kapitaal in rekening te brengen, b.v. 4% over f.700,- = f.28,- per ha. De totale kosten voor de grond zijn dus $31,5 \times f.145,- = f.4568,-$.

Indien de boer de bedrijfsgebouwen zou pachten, dan zou volgens de regels, door de Grondkamer gesteld, de hoogste toelaatbare pacht $30 \times f.50,- = f.1500,-$ bedragen (indien de bedrijfsgebouwen aan hoge eisen van doelmatigheid voldoen, bij normale bedrijfsvoering); indien de boer in ruilverkavelingsverband zou bouwen, zou hij $30 \times f.50,- \times 20$ (omrekeningsfactor) of f.30.000,- moeten betalen. De bedrijfsvoering is echter niet normaal. De bedrijfsgebouwen kunnen zeer eenvoudig zijn. Nodig zijn een stal voor 6 koeien, een paardestal, 2 kippenhokken voor elk 100 kippen en een betrekkelijk kleine bergruimte voor werktuigen, kunstmest, aangekocht veevoer en hooi. Hierom menen wij, dat hier gemakkelijk kan worden volstaan met bedrijfsgebouwen als voor een traditioneel bedrijf van ± 8 ha. De pacht mag dan maximaal $8 \times f.55,- = f.440,-$ bedragen; bij nieuwbouw in ruilverkavelingsverband zou de boer $8 \times f.55,- \times 20 = f.8800,-$ moeten betalen.

Bij afschrijving van de gebouwen in 60 jaar en bij $3\frac{1}{2}\%$ rente worden de kosten voor rente en afschrijving f.353,-; de kosten voor onderhoud, verzekering en belasting worden gesteld op f.200,-. De totale kosten voor de gebouwen worden zo f.553,-, de totale kosten voor grond en gebouwen f.4568,- + f.553,- = f.5121,-.

- (17) De kosten voor werktuigen zijn voor traditionele bedrijven globaal te stellen op f.90,- per ha. Hier zijn echter zeer lage kosten te maken. Voorgesteld wordt het volgende werktuigenpark:

1 luchtbandenwagen	f. 1500,-
1 maaimachine	" 700,-
1 weidesleep	" 150,-
1 kruiwagen	" 100,-
Gereedschappen	" 600,-
	<hr/>
	f. 3050,-

Aan rente en afschrijving wordt 10% in rekening gebracht of wel f.305,-. Voor kleine aanschaffingen (heiningen, strooisel voor de hennen, e.d.) is een bedrag van f.295,- gerekend. De totale werktuigkosten bedragen zo f. 600,-.

- (18) Op dit bedrijf moet een paard aanwezig zijn, in hoofdzaak voor de graslandverzorging. Het dier kan echter de werkzaamheden gemakkelijk af. Naast de voor het paard gemaakte kosten van het grasland en de hooiwinning wordt 500 kg haver aangekocht voor bijvoeding (f.113,-). Hiernaast wordt f.30,- afschrijving gerekend, f.36,- rente, f.23,- verzekering, f.5,- veeartskosten en f.50,- hoefbeslag en tuigkosten; totaal is dit f.257,-.

- (19) Aan diverse kosten is in rekening gebracht f.1460,-. Gesteld is, dat de boer voor marktbezoek e.d. een auto nodig heeft, waarvoor een bedrag van f.1000,- is gerekend. De verdere posten zijn brandverzekering inventaris f.40,-, elektrisch licht f.60,-, contributies (incl. heffing Landbouwschap) f.150,-, telefoon f.120,-, porti f.10,- en boekhouding f.80,-.

- (20) De totale indirecte kosten bedragen nu f.7438,-.
De totale kosten (excl. loon) bedragen nu f.9424,- (15) + f.7438,- (20) = f.16.862,-.
- (21) Het arbeidsinkomen op dit bedrijf is f.25.983,- (4) - f.16.862,- = f.9121,-.
- (22) De arbeid op dit bedrijf. Bij een gunstige verkaveling is in rapport no. 246 voor de boer aangehouden een arbeidseffect van 4000 standaarduren en voor alle overige arbeidskrachten 3500. Aangezien op dit bedrijf de verkaveling gunstig is, kan deze norm hier worden aangehouden. De arbeidsbehoefte is weergegeven in tabel 6, gesplitst over zomer- en winterhalfjaar.

Tabel 6

DE ARBEIDSBEHOEFTE

	Opp. resp. aantal	Norm per eenheid	Totaal	Zomer	Winter	Zomer in %
a. Graslandverzorging	30	40	1200	840	360	70
b. Hooiwinning	1	100	100	100	-	100
c. Verzorging weidevee	90	10	900	800	100	89
d. " pluimvee	200	4	800	300	500	38
e. " paard	1	150	150	50	100	33
f. Totaal			3150	2090	1060	

ad a. Normaal wordt voor graslandverzorging gerekend met 65 uur per ha. Hierin zijn begrepen de werkzaamheden, verbonden aan omheinen, mestflatten spreiden, mest en gier rijden en spreiden, bloten, sloten schonen en kunstmest strooien. Gezien het feit, dat stalmest en gier hier niet aanwezig zijn en gezien de geringe kunstmestgift is gemeend hier te kunnen volstaan met 40 s.u. per ha. Geschat wordt, dat 70% van deze werkzaamheden in het zomerhalfjaar valt.

ad b. Voor hooien wordt normaal gerekend met 80 s.u. per ha. Aangezien de boer hier alleen hooit zonder hooibouwwerktuigen als sleepphark of harkkeerder te gebruiken en niet een perceel van 1 ha,

maar meermalen kleine perceeltjes van tezamen 1 ha hooit, is de norm hier gesteld op 100 uren per ha.

ad c. De gebruikelijke norm voor weidevee is 10 s.u. per dier. De meeste uren hiervoor vallen in het zomerhalfjaar; geschat is 800 van de totale 900 standaarduren.

ad d. De gebruikelijke norm van 4 uren per hen is hier bij de kippenstapel van 200 aangehouden. Van de 800 s.u. zijn 500 uren voor het winterhalfjaar geteld. Gesteld wordt nl., dat de opfokperiode (met het meeste werk) begin februari begint.

ad e. De lichte werkzaamheden voor het paard in aanmerking genomen, is de normale arbeidsbehoefte gesteld op 150 i.p.v. 175 s.u. Gerekend wordt, dat $\frac{2}{3}$ hiervan in de winter valt (stal uitmesten!).

ad f. De totale arbeidsbehoefte is 3150 s.u., zodat de boer -over het gehele jaar gezien- het werk gemakkelijk aan kan. Bij beschouwing van het zomerhalfjaar blijkt, dat de boer hard zal moeten aanpakken, maar met hulp van de boerin (kippen voeren) zal de boer de arbeidsbehoefte zonder betaalde arbeidskrachten kunnen dekken.

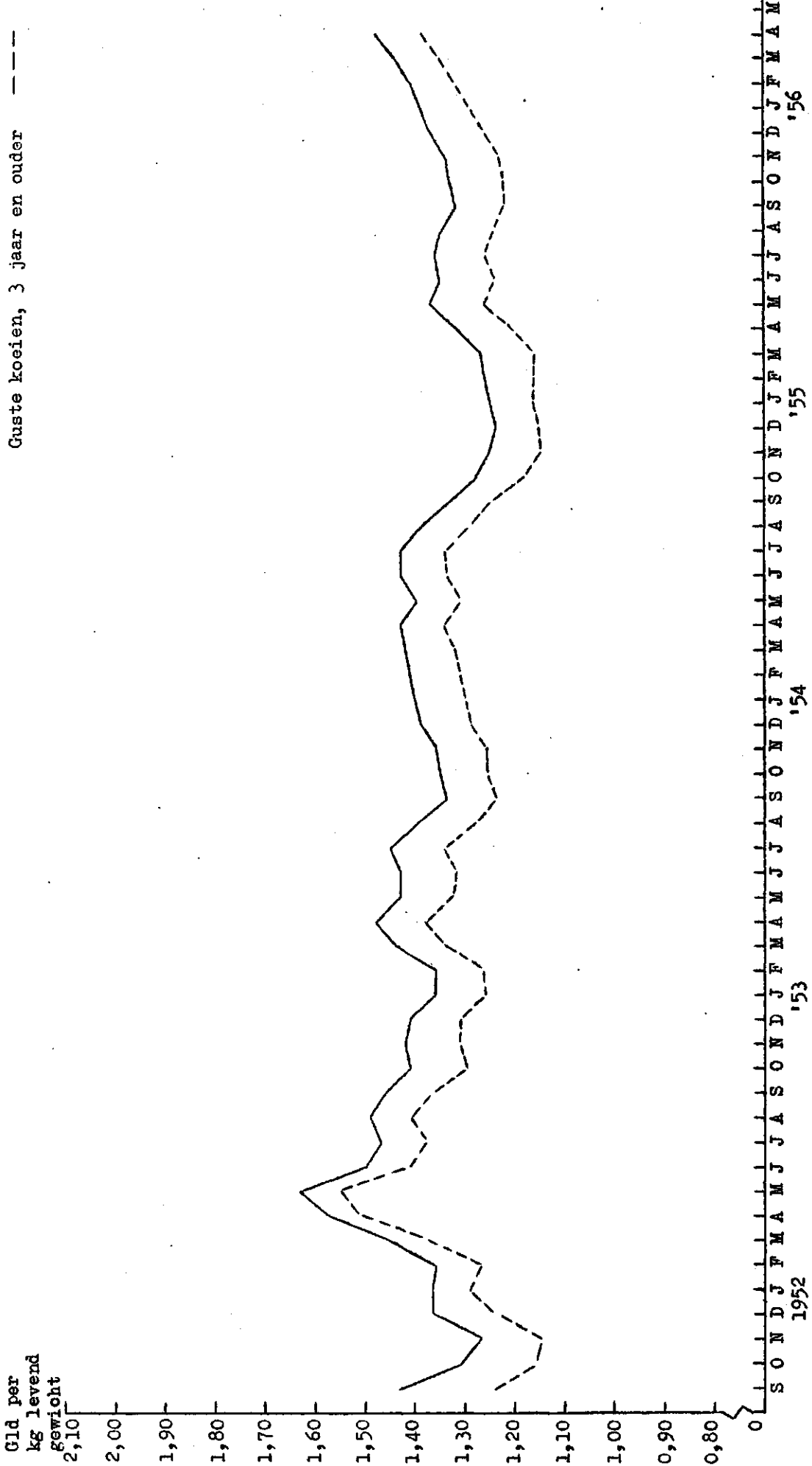
Voor de boer wordt aan arbeidsloon in rekening gebracht het landarbeidersloon volgens C.A.O. (f.4400,-).

- (23) Het netto-overschot op het bedrijf is groot f.9121,- (21) - f.4400,- (22) = f.4721,-.
- (24) Aan bedrijfsleidersvergoeding wordt f.1790,- in rekening gebracht. Dit bedrag bestaat uit: f.930,- voor het grasland (30 x f.31,-), f.612,- voor het mestvee (90 x f.6,80) en f.248,- voor het pluimvee (200 x f.1,24).
- (25) De bruto-pachtwaarde wordt nu f.5121,- (16) + f.4721,- (23) - f.1790,- (24) = f.8052,-. Per ha cultuurgrond is dit f.268,-.

Grafiek 2

PRIJSVERLOOP VAN DIEREN, BESTIEMD VOOR VETWEIDRIJ (MEESTERIJ)

——— Guste koeien tot 3 jaar
 - - - - Guste koeien, 3 jaar en ouder

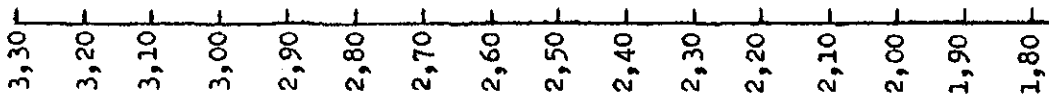

MARKTPRIJZEN VAN RONDVEE (SLACHTVEE GESLACHT GEWICHT)

Grafiek 3

- 1e kwal. (AA) ———
- 2e kwal. (A) - - -
- 3e kwal. (B) - · - ·
- 4e kwal. (worst-
koeien) ·····

gld/kg
Geslacht
gewicht

S O N D J J F M A M J J A S O N D J J F M A M J J A S O N D J J F M A M
1952 '53 '54 '55 '56